

Leidraad Taalbewust hoger onderwijs

Datum

4 februari 2025

Looptijd van het onderzoek

Contact

Mirjam de Bruijne, Jacqueline van Kruiningen, Tamar IsraËl

Toelichting

Aan Hogeschool Rotterdam is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan met het stimuleren van de academische en vakspecifieke taalontwikkeling van studenten. Dat gebeurt steeds meer in leerlijnen die geïntegreerd zijn met andere vakinhouden binnen een opleidingscurriculum, en met betrokkenheid van alle docenten – in lijn met de zogeheten ‘brede invulling van taalbeleid’ (Bonne & Casteleyn, 2022; Vanbuel en Van den Branden, 2019). Onder de vlag van de hogeschoolprojecten Grip op Studiesucces en WERKplaats Taal werd door een groot aantal opleidingen, in samenwerking met (taal)onderwijsadviseurs, geëxperimenteerd met verschillende vormen van taal-vakintegratie in curricula en betere ‘constructive alignment’; waar het aandacht voor taal betreft, en gewerkt aan docentprofessionalisering, beleids- en instrumentontwikkeling.

De behoefte ontstond om de verworven inzichten te bundelen en hogeschoolbreed toegankelijk te maken, met het doel dat opbrengsten beter gedeeld worden en opleidingen elkaar onderling kunnen inspireren en ondersteunen in het vormgeven van taalbewust onderwijs. Zo ontstond het idee voor de ontwikkeling van een ‘leidraad’ rond taalbewust

hoger onderwijs en taal-vakintegratie. Dit idee sloot tevens aan bij de opdracht vanuit de hogeschool om de lectoraatsexpertise onder te brengen in een HR-brede Kennisbasis Onderwijskwaliteit, en bij de uitvoering van een literatuurreview naar effectieve vormen van taal- en vakintegratie in het hoger onderwijs door het lectoraat (Okkinga, Ruwette, & Van Kruiningen, submitted).

Op basis van de beschikbare theoretische kennis en alle praktijkervaring formuleerde de expertisecring van het lectoraat allereerst zes 'uitvoeringsprincipes': richtlijnen om krachtig taalbewust onderwijs vorm te geven. De principes hebben betrekking op verschillende aspecten van onderwijs en beleid en vormen hierdoor ook verschillende 'ingangen' voor individuele docenten of opleidingsteams om aan de slag te gaan met taal, in aansluiting op hun rol, waar zij staan en op andere ontwikkelingen waar het team mee bezig is. De zes uitvoeringsprincipes zijn: Beschouw het stimuleren van de taalontwikkeling van studenten als een collectieve verantwoordelijkheid. Verbind in alle aspecten van het onderwijs aandacht voor taal met (andere) vakinhouden en met beroepsleerdoelen. Verwerf als team inzicht in het kenmerkende taalgebruik van de studie en het beroep. Stimuleer de ontwikkeling van het taalbewustzijn van studenten en docenten. Organiseer kennisdeling en gezamenlijke professionalisering rondom taalbewust onderwijs. Ontwikkel een visie op de rol van taal in de opleiding en formuleer opleidingsspecifiek taalbeleid.

In een online leidraadomgeving (in opbouw) worden de principes nader toegelicht en telkens voorzien van good practices: voorbeelden die illustreren hoe een principe in de praktijk uitgewerkt kan worden, of van toepassingen bij verschillende HR-opleidingen (met behulp van interviews met betrokkenen, filmpjes, ontwikkelde materialen, etcetera). Ook bevat de leidraad per principe relevante achtergrondinformatie en allerlei formats, hulpmaterialen en andere praktische handvatten om concreet mee aan de slag te gaan. De good practices en 'tools' worden door leden van de expertisecring verzameld en beschreven, onder andere op basis van (kennis van) uitgevoerde WERKplaats Taal-trajecten, professionaliserings- en adviesactiviteiten van de afdeling Taal & Toelating, en kennis van elders lopende projecten of beschikbare materialen.

De uitvoeringsprincipes zijn in 2024 bij verschillende interne kennisdelingsevents gepresenteerd aan mensen (docenten, onderwijsadviseurs, taal- en opleidingscoördinatoren) uit diverse instituten binnen de HR, en werden daar veelal positief ontvangen en inspirerend bevonden. Ook is op verschillende momenten en bij verschillende groepen feedback opgehaald op de tekst van de onderliggende kennisbasis en op de ideeën voor de vormgeving van de leidraad, en zijn kleinschalige gebruikerstests uitgevoerd.

Hoewel de leidraad dus duidelijk zijn wortels heeft in de ervaringen op Hogeschool Rotterdam en ook een intern innovatiedoel heeft, is het instrument zeker ook bruikbaar voor andere hogeronderwijsinstellingen en gewoon publiek toegankelijk. Vanaf februari 2025 wordt het instrument ook breder onder de aandacht gebracht, onder meer op conferenties

als de NACV-dag, het Veloncongres of de HSN.

Resultaten en evaluatie

Een uitgebreide ‘formele’ gebruikerstest of een onderzoek naar de effecten van het werken met de leidraad is niet ondernomen en staat vooralsnog ook niet gepland. Wel zullen de opzet en vormgeving van de leidraad, de begrijpelijkheid en aansprekendheid van de uitvoeringsprincipes, en de praktische bruikbaarheid van de opgenomen informatie en tools de komende periode nog enkele malen in kleinschalig verband geëvalueerd worden, aan de hand van een opgestelde Formsenquête die eerder ook gebruikt is. Ook zullen de taaladviseurs de bruikbaarheid en meerwaarde van de leidraad bij hun werk voor en met opleidingsteams intern evalueren op basis van de ervaring die zij daar in het komende jaar mee opdoen.

Het lectoraat is daarnaast voornemens om waar mogelijk flankerend effect- of monitoronderzoek te verrichten bij opleidingen die starten met een onderwijsvernieuwing of professionaliseringstraject gestoeld op (een van) de uitvoeringsprincipes. Dit vraagt echter om medewerking en meefinanciering van de betreffende opleidingen en heeft vaak praktische haken en ogen.

Relevante literatuur

Van Kruiningen, J., De Bruijne, M., Israël, T., & Van der Neut, E. (2024). Kennisbasis Taalbewust hoger onderwijs bij Hogeschool Rotterdam [interne publicatie]. Terug te vinden op: <https://hr.nl/leidraadtaalbewusthogeronderwijs>

Van Kruiningen, J. (2023). In verband met taal. Naar een gedeelde kennisbasis voor taalbewust hoger onderwijs. Kenniscentrum Talentontwikkeling. Hogeschool Rotterdam Uitgeverij.

Bron

[Kennisdeling - Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs](#)